

Sygn. akt I Ca 419/16

POSTANOWIENIE

Dnia 8 marca 2017 roku

Sąd Okręgowy w Elblągu I Wydział Cywilny

w składzie następującym :

Przewodniczący : SSO Dorota Twardowska

Sędziowie : SO Ewa Pietraszewska

SO Arkadiusz Kuta (spr.)

Protokolant : st. sekr. sąd. Katarzyna Kowalska

po rozpoznaniu w dniu 22 lutego 2017 roku w Elblągu

na rozprawie

sprawy z wniosku K. W.

z udziałem A. S. (1) , S. S. , J. S. (1) , M. S. (1) , M. S. (2) i H. S. (1)

o zniesienie współwłasności i dział spadku

na skutek apelacji wnioskodawczynie

od postanowienia wstępnego Sądu Rejonowego w Działdowie

z dnia 8 lipca 2016 roku , sygnatura akt I Ns 453/15

postanawia :

1. sprostować zaskarżone postanowienie wstępne przez oznaczenie numeru aktu notarialnego - „ 1121/58 ” ;
2. oddalić apelację .

Sygn. akt I Ca 419/16

UZASADNIENIE

W sprawie z wniosku K. W. z udziałem A. S. (1) , S. S. , J. S. (1) , M. S. (1) , M. S. (2) i H. S. (1) o zniesienie współwłasności i dział spadku Sąd Rejonowy w Działdowie , postanowieniem wstępnym z dnia 8 lipca 2016 roku , zaliczył na schedę spadkową darowiznę otrzymaną przez wnioskodawczynię od spadkodawczynie A. S. (2) aktem notarialnym z dnia 24 marca 1958 roku , repertorium numer (...)

Ustalił Sąd Rejonowy , że K. W. i A. S. (1) są współwłaścicielami nieruchomości położonej przy ulicy (...) w D. , dla której Sąd Rejonowy prowadzi księgę wieczystą numer (...) . Umowa darowizny z dnia 24 marca 1958 roku A. S. (2) darowała swojej córce K. K. (1) (obecnie W.) połowę nieruchomości objętej wymienioną księgą wieczystą .

Jak się wydaje poza stanem faktycznym sprawy leży stwierdzenie przez Sąd pierwszej instancji , że w toku postępowania złożono oświadczenie K. S. z dnia 22 kwietnia 2013 roku o udzieleniu przez wnioskodawczynię i jej

męża A. S. (2) pożyczki o wartości połowy ceny zakupu nieruchomości podlegającej obecnie podziałowi, w zamian za darowanie wnioskodawczyni połowy domu.

Zauważa Sąd Rejonowy, że przy działaniu spadku po A. S. (2) spierano się o zaliczenie darowizny połowy nieruchomości uczynionej przez A. S. (2) na rzecz wnioskodawczyni na schedę spadkową.

W związku z tym stwierdzono, że w chwili sporządzenia umowy darowizny obowiązywał dekret z dnia 8 października 1946 r. Prawo spadkowe (Dz.U. Nr 60 poz. 328). Ustawą z dnia 23 kwietnia 1964 r. Przepisy wprowadzające kodeks cywilny uchylono ten dekret oraz wprowadzono normy międzyczasowe. W art. XXVI ww. ustawy zawarto ogólną regułę, zgodnie z którą ustawa obowiązująca w chwili, gdy nastąpiło zdarzenie prawne będące źródłem stosunku prawnego, wyznacza pierwotną treść tego stosunku. Zgodnie zaś z art. LI do spraw spadkowych stosuje się prawo obowiązujące w chwili śmierci spadkodawcy, o ile dalsze przepisy nie stanowią inaczej. Pojęcie „sprawy spadkowej” należy rozumieć szeroko, jako obejmujące wszelkie skutki śmierci osoby fizycznej w zakresie jej majątku. A. S. (2) zmarła po wejściu w życie kodeksu cywilnego, tj. po 1 stycznia 1965 r.

Zgodnie z art. LIII PWKC przepisy kodeksu cywilnego o działaniu spadku stosuje się także do działu spadków otwartych przed dniem wejścia kodeksu w życie, chyba że umowa o dział została zawarta przed tym dniem albo że postępowanie przed sądem w pierwszej instancji zostało już przed tym dniem zakończone. Ustawa wskazana w art. LIII PWKC w szczególności rozstrzyga o dopuszczalności częściowego działu spadku oraz o zaliczaniu darowizn na schedę spadkową dla celów działu spadku.

W postępowaniu działowym toczącym się na podstawie przepisów kodeksu cywilnego stosować należy art. 1039–1043 k.c. o zaliczaniu darowizn przy działaniu spadku, choćby przysporzenia (darowizny), co do których istniałyby wątpliwości co do obowiązku ich wyrównania (zaliczenia), dokonane były przez spadkodawcę przed 1 stycznia 1965 r. Również art. LXIV PWKC wskazywał, że w razie wątpliwości, czy ma być stosowane prawo dotychczasowe czy kodeks cywilny stosuje się kodeks cywilny.

Kierując się tymi założeniami Sąd pierwszej instancji uznał, że należy zastosować art. 1039 k.c., który stanowi, że w razie dziedziczenia ustawowego, gdy dział spadku następuje między zstępnymi spadkobiercami są wzajemnie zobowiązani do zaliczenia na schedę spadkową otrzymanych od spadkodawcy darowizn, chyba że z oświadczenia spadkodawcy lub z okoliczności wynika, że darowizna została dokonana ze zwolnieniem od obowiązku zaliczenia. To na obdarowanej ciążył obowiązek udowodnienia, że spadkodawczyni zwolniła poczynioną na jej rzecz darowiznę z obowiązku zaliczenia na poczet spadku.

Sąd Rejonowy odnotował, że w toku postępowania wnioskodawczyni złożyła pismo K. S., który oświadczał, że jego szwagier, a mąż wnioskodawczyni K. K. (2) dołożył 1/2 część kwoty z 35.000 zł tj. 17.500 zł do zakupu domu przy ul. (...) w D. przez A. S. (2), a warunkiem pożyczki miało być dopisanie wnioskodawczyni do połowy zakupionego domu jako współwłaścicielki. Sąd odmówił wiarygodności temu dokumentowi ponieważ okoliczności jego sporządzenia oraz jego treść budziły wątpliwości. Oświadczenie to nie korespondowało z zeznaniami wnioskodawczyni co do jego treści ani z zeznaniami A. S. (1) i S. S.. Uczestnikom tym nie był znana okoliczność wskazana w oświadczeniu. Trudno uznać aby wnioskodawczyni o tym nie mówiła rodzinie. Zeznania wnioskodawczyni w zakresie przekazania kwoty 17.500 zł są sprzeczne i niespójne. W oświadczeniu mowa jest o dołożeniu pieniędzy i jednocześnie o pożyczce, pod warunkiem dopisania wnioskodawczyni do połowy nieruchomości. Nie sposób zatem określić jaki charakter prawny miałyby mieć ewentualne przekazanie tej kwoty. Czy były to środki majątku odrębnego, czy też wspólnego. Zauważa Sąd Rejonowy, że jedynie uczestniczka H. S. (1) podała, że jej mąż na prośbę wnioskodawczyni podpisał oświadczenie, a ona sama słyszała ich wcześniejszą rozmowę jakoby mąż wnioskodawczyni dokładał się do domu ze swojego spadku. Jednakże nie wyjaśnia to czy rzeczywiście pieniądze zostały przekazane i dlaczego nie kupili udziału w nieruchomości. Gdyby zaś była to pożyczka to z obowiązkiem zwrotu. Co więcej fakt dokonania czynności nie został uprawdopodobniony za pomocą pisma co Sąd Rejonowy traktuje jako przyczynek do rozważań o zagadnieniu początku dowodu na piśmie wskazującym, że określona czynność prawna doszła do skutku, zaś sam fakt jej podjęcia ma być wówczas udowodniany zeznaniami świadków i stron.

Ostatecznie Sąd Rejonowy uznał , że okoliczność przekazania spadkodawczyni pieniędzy należy uznać za nieudowodnioną . Świadczyć miała o tym sprzeczność w treści samego oświadczenia , fakt iż zostało ono sporządzone po wielu latach od zakupu nieruchomości , niejasności w zakresie formy czynności prawnej dokonanej pomiędzy stronami , a nadto brak w zeznaniach K. S. stwierdzenia , iż złożył takie oświadczenie - wobec przedstawienia tego oświadczenia przez wnioskodawczynię dopiero po śmierci K. S. . Nadto zdaniem Sądu data powstania rzeczowego oświadczenia sugeruje , że powstało na potrzeby niniejszego postępowania . Wnioskodawczyni nie wykazała aby istniały inne okoliczności uzasadniające przyjęcie , że darowizna została poczyniona ze zwolnieniem od obowiązku zaliczenia .

Apelację od postanowienia wstępnego złożyła K. W. . Wniosła o jego zmianę i orzeczenie o odmowie zaliczenia darowizny , którą otrzymała w dniu 24 marca 1958 roku od A. S. (2) , na schedę spadkową .

Zarzuciła skarżąca naruszenie prawa materialnego :

1. art. XLIX § 1 PWKC przez jego niezastosowanie w sytuacji gdy przepis ten stanowi podstawę do stosowania prawa czasowo właściwego, tj. przepisu art. 63 § 1 dekretu prawo spadkowe z dnia 8 października 1946 r. jako właściwej podstawy prawnej służącej interpretacji skutków prawnych wynikających z umowy darowizny zawartej przed datą wejścia w życie ustawy kodeks cywilny , które powstały po dacie wejścia w życie tejże ustawy , w zakresie braku obowiązku zaliczenia na schedę spadkową darowizny poczynionej przez A. S. (2) na rzecz wnioskodawczyni ;

2. art. 63 § 1 dekretu prawo spadkowe z dnia 8 października 1946 r. w zw. z art. 47 § 2 ustawy z dnia 18 lipca 1950 r. Przepisy ogólne prawa cywilnego przez ich niezastosowanie pomimo , że powinny one mieć zastosowanie do interpretacji oświadczeń woli stron i skutków prawnych wynikających z umowy darowizny zawartej w dniu 24 marca 1958 r. pomiędzy A. S. (2) a wnioskodawczynią w zakresie braku obowiązku zaliczenia tej darowizny na schedę spadkową ;

3. art. 65 § 1 k.c. przez jego niezastosowanie do treści oświadczenia z dnia 22 kwietnia 2013 złożonego w formie pisemnej z podpisem notarialnie poświadczonym przez K. S. , a w konsekwencji wadliwe ustalenie , iż K. S. wskazując że pieniądze przekazane przez K. K. (2) A. S. (2) miały charakter „pożyczki” w istocie miał na myśli umowę pożyczki pomimo, iż dalsza treść tego oświadczenia wskazuje na fakt, iż celem przekazania tych pieniędzy było następcze darowanie wnioskodawczym udziału w nabytej przez A. S. (2) , za uzyskane od K. K. (2) pieniądze , nieruchomości ;

4. art. LI (...) przez jego zastosowanie jako podstawy stosowania prawa czasowo niewłaściwego , tj. przepisów kodeksu cywilnego do oceny wynikających z umowy darowizny zawartej przed datą wejścia w życie ustawy kodeks cywilny , oświadczeń woli stron i skutków prawnych charakterystycznych dla tego stosunku prawnego , w sytuacji gdy właściwym przepisem stanowiącym podstawę do stosowania prawa czasowo właściwego, dla oceny w/w elementów jest art. XLIX § 1 (...) ;

5. art. LIII (...) przez jego zastosowanie jako podstawy stosowania prawa czasowo niewłaściwego , tj. przepisów kodeksu cywilnego do oceny wynikających z umowy darowizny , zawartej przed datą wejścia w życie ustawy kodeks cywilny , oświadczeń woli stron i skutków prawnych charakterystycznych dla tego stosunku prawnego , w sytuacji gdy właściwym przepisem stanowiącym podstawę do stosowania prawa czasowo właściwego , dla oceny w/w elementów jest art. XLIX § 1 (...) ;

6. art. 1039 § 1 k.c. poprzez jego zastosowanie w sytuacji , gdy przepis ten nie powinien być stosowany do interpretacji oświadczeń woli stron i skutków czynności prawnych w zakresie obowiązku/braku obowiązku zaliczenia na schedę spadkową darowizny poczynionej przez A. S. (2) na rzecz wnioskodawczyni przed datą wejścia w życie kodeksu cywilnego .

Dojść miało także do uchybienia normom prawa procesowego , to jest art. 233 § 1 k.p.c. przez ustalenie stanu faktycznego w sposób sprzeczny z materiałem dowodowym zgromadzonym w sprawie tj. z oświadczeniem K. S. z dnia 22 kwietnia 2013 r. , zeznaniami H. S. (2) z dnia 30 maja 2016 r. i zeznaniami wnioskodawczyni z dnia 30 maja 2016 r.

wskazującymi na fakt dokonania przez A. S. (2) na rzecz wnioskodawczyni darowizny bez obowiązku jej zaliczenia na schedę spadkową oraz przez pominięcie istotnej części materiału dowodowego tj. umowy sprzedaży z dnia 3 grudnia 1957 r. zawartej pomiędzy T. W. jako sprzedającą , a A. S. (2) jako kupującą – na okoliczność daty zawarcia tejże umowy , ceny nabycia nieruchomości , związku czasowego pomiędzy nabyciem nieruchomości przez A. S. (2) , a darowaniem w niej udziału na rzecz wnioskodawczyni .

W uzasadnieniu rozwinięto treść zarzutów zmierzając po pierwsze do wykazania , że darowizna uczyniona przed wejściem w życie kodeksu cywilnego powinna podlegać ocenie na podstawie przepisów obowiązujących w dacie jej dokonywania . Po drugie – gdyby nawet przyjmować , że zastosowanie miał jednak art. 1039 k.c. , to i tak przepis ten pozwala na niezaliczenie darowizny na schedę spadkową jeśli z okoliczności jej dokonania wynika , że została ona uczyniona ze zwolnieniem od obowiązku zaliczenia . Wnioskodawczyni wróciła bowiem do rodzinnego miasta aby zająć się matką , a jej mąż dał pieniądze na kupno nieruchomości w zamian za przepisanie udziału na wnioskodawczynię . Ponadto pomiędzy nabyciem nieruchomości , a darowizną występuje związek czasowy .

Uczestnicy A. S. (1) i S. S. domagali się oddalenia apelacji .

Sąd Okręgowy w Elblągu ustalił i zważył , co następuje :

Apelacja K. W. okazała się bezzasadna i podlegała oddaleniu .

Sąd pierwszej instancji przedstawił okoliczności faktyczne sprawy w sposób nazbyt syntetyczny . Ograniczył się do wskazania stanu prawnego nieruchomości objętej działem spadku oraz daty sporządzenia i przedmiotu umowy darowizny zawartej pomiędzy A. S. (2) , a K. W. . Nie należy zaś do stanu faktycznego , odnotowanie w części uzasadnienia przeznaczonej na czynienie ustaleń , że do akt złożono oświadczenie K. S. z dnia 22 kwietnia 2013 roku . Niewątpliwie natomiast zawarte w jego treści informacje należały do okoliczności spornych , wymagających czynienia ustaleń . W kontekście więc całości uzasadnienia zaskarżonego postanowienia stwierdzić można tylko , że pozostaje przyjąć , że Sąd pierwszej instancji ostatecznie założył jednak , że K. K. (2) nie przekazał na rzecz A. S. (2) pieniędzy z przeznaczeniem na zapłatę ceny nabycia nieruchomości .

Dla uporządkowania wyводу i wobec wskazanych wyżej mankamentów uzasadnienia zaskarżonego postanowienia Sąd odwoławczy czyni własne ustalenia co do okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia o zaliczeniu darowizny na schedę spadkową . Są one zresztą w zasadniczej części niesporne i wynikają z dołączonych do akt sprawy oraz akt księgi wieczystej (...)dokumentów .

W dniu 3 grudnia 1957 roku doszło do zawarcia pomiędzy T. W. i A. S. (2) umowy sprzedaży zabudowanej nieruchomości położonej przy ulicy (...) w D. . Zapłatę ceny w kwocie 35.000 zł T. W. pokwitowała w akcie notarialnym i nieruchomość wydała w dniu sporządzenia umowy (wypis aktu notarialnego z dnia 3 grudnia 1957 roku , repertorium numer (...) , w aktach księgi wieczystej) . Postanowieniem Sądu Powiatowego w D. z dnia 28 grudnia 1957 roku , zapadłym w sprawie Dz. Kw. numer (...) , dla zbytej nieruchomości założono księgę wieczystą numer (...) i w dziale II wpisano A. S. (2) . Odpis postanowienia doręczono A. S. (2) dopiero w dniu 21 lipca 1958 roku (karty 5 – 7 akt księgi wieczystej oraz tradycyjna księga , dołączona obecnie do akt księgi prowadzonej w systemie informatycznym) .

W dniu 24 marca 1958 roku A. S. (2) darowała córce K. K. (1) (obecnie W.) połowę nieruchomości . Akt notarialny wpisany w repertorium pod numerem (...) zawiera oświadczenia woli stron kontraktu , zwięzły opis nieruchomości , adnotację o wydaniu przedmiotu umowy i zajęciu przez obdarowaną „ lewej połowy domu mieszkalnego od wejścia z ulicy ” . Wartość darowizny określono na 17.500 zł . Ustalenia te poczyniono na podstawie odpisu z oryginału aktu notarialnego , sporządzonego w Archiwum Państwowym w W. Oddział w M. w dniu 10 stycznia 2017 roku . Wobec nieczytelnego oznaczenia numeru repertorium wykorzystano także , sporządzone w Archiwum , odpisy kart repertorium prowadzonego w 1958 roku przez Państwowe Biuro Notarialne w D. , gdzie pod numerem (...) wpisano umowę darowizny zawartą pomiędzy A. S. (2) i K. K. (1) . Odpisy wymienionych dokumentów dołączono na karcie 408 akt niniejszej sprawy . W związku z tym , że stwierdzono w ten sposób oczywistą omyłkę w sentencji zaskarżonego postanowienia podlegała ona sprostowaniu na podstawie art. 350 § 3 k.p.c. w związku z art. 350 § 1 k.p.c. i art. 13 §

2 k.p.c. W dniu 7 grudnia 1959 roku postanowiono o ujawnieniu udziału K. K. (1) we współwłasności nieruchomości (karta 11 akt księgi) .

Ustala dalej Sąd Okręgowy , że w chwili dokonywania opisanych wyżej czynności prawnych wnioskodawczyni była mężatką . W dniu 17 marca 1956 roku wyszła za K. K. (2) (odpis aktu małżeństwa karta 183) .

A. S. (2) zmarła w dniu 13 sierpnia 1967 roku . Sąd Powiatowy w D. , postanowieniem z dnia 27 marca 1969 roku , zapadłym w sprawie Ns (...) stwierdził , że spadek po A. S. (2) na podstawie ustawy nabyły dzieci K. S. , J. S. (2) i K. K. (1) w równych częściach (odpisy aktu zgonu i aktów urodzenia oraz postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku w aktach (...) – w załączeniu) .

Stan prawny nieruchomości zmieniał się następnie w ten sposób , że na skutek czynności prawnych spadkobierców udziały w nieruchomości rzeczywiście przypadają obecnie w (...) wnioskodawczyni K. W. (5/6) i w 32/192 uczestnikowi A. S. (1) ((...)) . W dniu 7 grudnia 1971 roku K. S. sprzedał swój udział do (...) w prawie własności nieruchomości na rzecz K. i K. małżonków K. . Z kolei J. S. (2) darował w dniu 25 marca 1982 roku swój udział do 1/6 w prawie własności nieruchomości synowi A. S. (1) . Po śmierci K. K. (2) w dniu 21 listopada 1982 roku spadek po nim nabyła wnioskodawczyni i jej czworo dzieci . Zstępni , którzy nabyli w ten sposób prawo do nieruchomości (w tym wnuki po zmarłym synu K. i K. R.) darowali swoje udziały wnioskodawczyni umowami z 2010 i 2011 roku (postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku i akty notarialne w aktach księgi wieczystej) .

Odnosząc się wreszcie do kwestii związanych z określeniem kręgu uczestników sprawy o dział spadku , to niezależnie od okoliczności , iż dotychczas nie wskazywano aby w skład spadku po A. S. (2) wchodziły inne jeszcze składniki , prócz udziału w nieruchomości , wskazać należy , że zainteresowanym w sprawie jest także S. S. , który nabył spadek po zmarłym w dniu 31 grudnia 2004 roku J. S. (2) (karty 160 i 193) oraz J. S. (1) , M. S. (1) , M. S. (2) i H. S. (1) – spadkobiercy po zmarłym w dniu 16 stycznia 2015 roku K. S. (karta 279) .

Sąd odwoławczy ustala , że A. S. (2) nie składała oświadczenia o zwolnieniu K. K. (1) (obecnie W.) od obowiązku zaliczenia darowizny z dnia 24 marca 1958 roku na schedę spadkową ani z okoliczności nie wynika , żeby darowizną tą zwolniono z obowiązku zaliczenia .

Zwrócić należy uwagę , że w treści umowy darowizny , zawierającej oświadczenia obu stron kontraktu , brak powołania na motywy , którymi kierowała się A. S. (2) . W szczególności nie ujawniono aby leżało u jej podstaw przysporzenie dokonane na jej rzecz przez K. K. (2) lub oczekiwania sprawowania opieki przez córkę . To nie dziwi , skoro powinności ujawnienia motywów darczyńcy prawo nie wymaga . Wobec czynienia ustaleń co do zdarzeń z lat pięćdziesiątych ubiegłego wieku i ubogiego materiału dowodowego należało jednak odnotować , że darczyńca nie udzielił w treści aktu notarialnego żadnych wskazówek co do motywów rozporządzenia udziałem w nieruchomości . Mogły one znaleźć swoje odzwierciedlenie w , towarzyszącym niekiedy darowiznom , nałożeniu na obdarowanego obowiązku określonego świadczenia , ale tego nie uczyniono . Umowa nie zawiera także oświadczenia darczyńcy o zwolnieniu obdarowanej od obowiązku wyrównania względem braci korzyści uzyskanej na skutek darowizny . Niezależnie od przedstawionych dalej zagadnień dotyczących prawa intertemporalnego , w tym miejscu wskazać można , że oświadczenie takie mogło towarzyszyć umowie darowizny , lub mogło być złożone później , ale A. S. (2) oświadczenia takiego nie złożyła (zmarła w 1967 roku) . Mogła je złożyć w dowolnej formie .

Nie ma także podstaw dla uznania za wykazane twierdzeń K. W. odnośnie okoliczności , które oświadczenie takie miałyby zastąpić , przemawiając za niewysłowioną w umowie darowizny wolą zwolnienia od obowiązku zaliczenia na schedę spadkową . Argument o związku czasowym pomiędzy nabyciem nieruchomości , a darowizną nie przekonuje . Darowiznę uczyniono prawie cztery miesiące po nabyciu nieruchomości . Nie ma wynikających z materiału dowodowego argumentów sprzyjających interpretacji czasu jaki upłynął pomiędzy obiema czynnościami , jako przemawiającego za tezę o dokonaniu przysporzenia przez K. K. (2) na rzecz A. S. (2) w postaci wyłożenia połowy środków na pokrycie ceny nieruchomości , dokonanego z intencją przeniesienia na wnioskodawczynię udziału w nieruchomości . Nie ma podstaw aby uznawać za apelantką , że oczekiwano jedynie na wpis prawa własności na rzecz A. S. (2) . Odpis postanowienia o założeniu księgi wieczystej numer (...) doręczono jej dopiero w lipcu 1958 roku , a

więc już po dokonaniu darowizny . Przystępując do tej czynności znalazła ona jednak stan prawny wynikający z tej księgi , powołany przecież w akcie notarialnym z dnia 24 marca 1958 roku . Czynności założenia księgi i wpisu prawa własności faktycznie dokonano bowiem jeszcze w 1957 roku . Sądzić należy więc , że z samej koincydencji czasu dokonania obu czynności nie można wyprowadzać żadnych istotnych wniosków . Trzeba natomiast zwrócić uwagę na postanowienie umowy sprzedaży zgodnie , z którym zbywca kwitował zapłatę ceny przez A. S. (2) . W związku z tym należałoby przypuszczać , że K. K. (2) musiałby przekazać połowę środków na ten cel jeszcze przed zawarciem umowy sprzedaży . W takim przypadku zwlekanie z przeniesieniem udziału na K. K. (1) wydawało się zbędne . T. W. mogła sprzedać nieruchomość na współwłasność A. S. (2) i K. K. (1) . Nie wiadomo także dlaczego K. K. (2) , mający przekazać własne środki A. S. (2) , nie oczekiwał przeniesienia na jego rzecz , czy też do majątku wspólnego , udziału w nieruchomości . Później , to jest przy zbywaniu udziału w nieruchomości przez K. S. , uczestniczył i prawo do nieruchomości nabył .

Sąd pierwszej instancji trafnie określił rozkład ciężaru dowodu zwolnienia od obowiązku zaliczenia darowizny na schedę spadkową . Dowód spoczywał na wnioskodawczyni i obciąża ją brak wyświetlenia okoliczności zawarcia umowy . Przytoczone wyżej argumenty świadczą o tym , że twierdzeń K. W. nie można traktować jako jedynych , zgodnych z zasadami logiki i doświadczenia życiowego , wniosków . A. nie przedstawiła innych dowodów potwierdzających jej stanowisko , niż własne zeznania i oświadczenie K. S. dołączone na karcie 321 akt sprawy .

Warto przy tym umieścić te źródła dowodowe w kontekście toku czynności podejmowanych w niniejszej sprawie . Otóż kwestia zaliczenia darowizny na jej schedę spadkową przedstawiona została , w formie zarzutu , w piśmie procesowym A. S. (1) z dnia 22 maja 2012 roku (karta 56) . Wnioskodawczyni wdała się w spór twierdząc , że po powrocie do D. sprawowała opiekę nad matką (zgłosiła także zarzuty dotyczące prawa właściwego do oceny umowy) . Na wsparcie finansowe udzielone darczyńcy przez K. K. (2) po raz pierwszy wskazała w lutym 2016 roku , podczas swych zeznań (karta 315v i nast.) . Wtedy też złożono do akt oświadczenie K. S. . Jego pochodzenie od uczestnika nie budzi wątpliwości , wobec poświadczenia własnoręczności podpisu przez notariusza (klauzula poświadczeniowa z dnia 22 kwietnia 2013 roku) , ale prawdziwość zawartych w nim stwierdzeń musi być oceniana w kontekście materiału dowodowego zebranego w sprawie .

Wstępnie założyć można , że niezależnie od tego , że oświadczenie pochodzi z okresu kiedy K. S. był uczestnikiem postępowania , a procedura przyznaje prymat zasadzie bezpośredniości dowodów , to stanowi ono środek dowodowy dopuszczalny . Norma art. 514 § 1 k.p.c. pozwala na zastępowanie wysłuchania uczestników , ich oświadczeniami na piśmie . Wobec śmierci autora oświadczenia w toku postępowania , obecne poddawanie ocenie jego zapisków , jako elementu postępowania dowodowego , jest tym bardziej usprawiedliwione . Stanowi ono dokument prywatny , a więc nie niosący ze sobą domniemania prawdziwości twierdzeń w nim zawartych . Jest przy tym jedynym istotnym dowodem wskazującym na powstanie zdarzeń w nim opisanych . Trzeba przede wszystkim zwrócić uwagę , że w swoich zeznaniach złożonych w niniejszej sprawie w dniu 7 listopada 2013 roku K. S. nie wspomina w ogóle o okolicznościach objętych pismem . Tymczasem w chwili kiedy składał zeznania kwestia zaliczenia darowizny na schedę spadkową była już przedmiotem sporu (np. pismo S. S. z dnia 24 października 2013 roku) . Istotnych wiadomości nie niosą zeznania H. S. (1) – wdowy po K. , która nie miała innych źródeł wiedzy na interesujący temat . Ś. rzecz biorąc to wydawało się , że może mieć ona istotną wiedzę na ten temat skoro początkowo twierdziła , że o wyłożeniu przez K. K. (2) środków na zakup domu dowiedziała się w trakcie rozmowy , w której ten uczestniczył , by następnie jednak temu zaprzeczyć . Była bowiem tylko świadkiem rozmowy wnioskodawczyni i męża - wydaje się , że prowadzonej w okresie gdy złożono pisemne oświadczenie (karta 328) . Wiedzę o okolicznościach nabycia przez A. S. (2) nieruchomości i darowizny udziału powinna mieć zatem K. W. . Skoro A. S. (1) i S. S. przeczą aby w przekazie rodzinnym pojawiały się okoliczności objęte oświadczeniem K. S. (karta 328 i nast.) to jasne wyłożenie zdarzeń towarzyszących sporządzeniu oświadczenia i powołaniu nowych okoliczności należało do wnioskodawczyni . Z jej zeznań (karta 326v) wynika natomiast , że to K. S. przypomniał o zaszłościach związanych z nabyciem nieruchomości przy ulicy (...) w D. . Tymczasem jego przesłuchanie tego nie dowodzi , zarówno jak chodzi o pominięcie omawianych kwestii , jak i ogólne rozeznanie .

Sąd odwoławczy stoi na stanowisku , że w dziale spadku po A. S. (2) zastosowanie ma norma art. 1039 k.c. - jeżeli w razie dziedziczenia ustawowego dział spadku następuje między zstępными , spadkobiercy ci są wzajemnie zobowiązani do zaliczenia na schedę spadkową otrzymanych od spadkodawcy darowizn , chyba że z oświadczenia spadkodawcy

lub z okoliczności wynika , że darowizny dokonano ze zwolnieniem od obowiązku zaliczenia . Spełnienie przesłanek stosowania tej normy wykazano wyżej . Jej stosowanie do darowizny dokonanej w 1957 roku , która miałaby podlegać zaliczeniu na schedę po spadkodawcy zmarłym w 1967 roku , wynika z art. LI ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 roku Przepisy wprowadzające kodeks cywilny (Dziennik Ustaw Numer 16 pozycja 94) . Z jej art. I i III wynika , że z dniem 1 stycznia 1965 roku wchodzi w życie kodeks cywilny , a uchyla się , między innymi , kodeks zobowiązań i prawo spadkowe . Ujawniające się w konsekwencji problemy intertemporalne rozwiązano , między innymi , w art. XXVI – do stosunków prawnych powstałych przed wejściem w życie kodeksu cywilnego stosuje się prawo dotychczasowe , chyba że istnieje przepis szczególny . Taki charakter szczególny - dla spraw spadkowych - ma art. LI , nakazujący stosowanie prawa obowiązującego w chwili śmierci spadkodawcy . Rzecz dotyczy spraw spadkowych , ale problemy międzyczasowe obejmują prawo materialne , a nie procesowe . Należy zatem przyjąć , że ta swoista nomenklatura z art. LI oznacza , że w sprawach spadkowych pierwszorzędne znaczenie ma porządek prawny obowiązujący w chwili otwarcia spadku , a przez sprawy spadkowe rozumie się ogół skutków wywołanych śmiercią osoby fizycznej w zakresie jej majątku (tak Sąd Najwyższy w uchwałach z dnia 12 maja 1970 roku w sprawie III CZP 26/70 i z dnia 5 lutego 1993 roku w sprawie III CZP 10/93) . Znaczenie tej reguły wzmacnia także art. LIII . Nie ma on zastosowania w niniejszej sprawie , ale służy właściwemu odczytaniu zakresu art. LI . Przepisy kodeksu cywilnego o dziale spadku stosuje się także do działu spadków otwartych przed dniem wejścia kodeksu w życie . Zaliczenie darowizn na schedę spadkową , czy też wyrównanie przysporzeń (jak w art. 63 dekretu z 8 października 1946 roku prawo spadkowe – Dziennik Ustaw Numer 60 pozycja 328) należy do materii spraw o dział spadku . W związku z tym nie było potrzeby odrębnego , międzyczasowego regulowania zaliczalności darowizn i treść art. LI oznacza , że do działu spadku otwartego 1 stycznia 1965 roku i później , nawet gdy umowę darowizny zawarto wcześniej , stosuje się art. 1039 k.c. Wedle art. LIII kodeks cywilny stosowałoby się bowiem nawet wówczas , gdyby spadek otwarto przed upływem 1964 roku , ale działu spadku nie przeprowadzono . Sądzić należy , że u podstaw takiego zabiegu leżało podobieństwo art. 1039 k.c. i art. 63 prawa spadkowego . Oba adresowane są do w zasadzie jednakowo opisanego kręgu spadkobierców i określają powinność rozliczenia darowizn . Tak relację pomiędzy wymienionymi przepisami widział Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 20 marca 1969 roku w sprawie III CZP 6/69 . Wyraźne różnice mogłyby skłaniać do przyjęcia reguły „jednolitości statutu ” dla czynności prawnej i jej skutków , ale skoro te nie występują , to otwierało się pole dla regulacji odstępującej od zasady *lex retro non agit* . Zresztą sytuacja prawna darczyńcy dokonującego czynności przed wejściem w życie kodeksu cywilnego nie ulegała zmianie o tyle , że mógł on zwolnić zstępny od obowiązku wyrównania (art. 63 § 3 dekretu) , a po wejściu w życie kodeksu cywilnego , złożyć oświadczenie o zwolnieniu darowizny od obowiązku zaliczenia (art. 1039 § 1 k.c.) .

W związku z powyższym wyłączone jest powoływanie się na art. XLIX , którego stosowanie a contrario apelantka uznaje za usprawiedliwiające pomijanie art. 1039 k.c. Według tej wykładni do zobowiązań , które powstały przed dniem wejścia w życie kodeksu cywilnego , stosuje się przepisy dotychczasowe , jeżeli chodzi o skutki prawne zdarzeń , które nastąpiły po dniu wejścia kodeksu cywilnego w życie i które są związane z istotą stosunku prawnego . Jak wspomniano traktowanie spraw spadkowych objętych art. LI jako całokształtu zagadnień wywołanych otwarciem spadku zmusza do stwierdzenia , że również skutki dokonanej przed dniem 1 stycznia 1965 roku umowy darowizny wynikają z art. 1039 k.c.

W tym stanie rzeczy , na mocy art. 385 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c. , apelację oddalono .